

MALLI
Kirjallinen koe
LOPPUTENTTI SUOMEN KIELESTÄ JA KIRJALLISUUDESTA

1. Kieli

En pysty __1._____ (sanoa) sinulle onko suomi "kaunis" kieli. En tarkoita, että se olisi äänteellisesti __2._____ (ruma), päinvastoin. Tätä kieltä ei voi __3._____ (kuvata) pelkin esteettisin käsittein. Esitit minulle vaikean __4._____ (kysymys): miltä suomen kieli kuulostaa?
Minulle ei ole enää yhtä herkkä korva suomen kielen suhteen kuin silloin kun olin vasta __5._____ (tulla) tänne. Silti nykyäänkin, kun esimerkiksi kuuntelen radiota, minulla saattaa pistää korvaan jokin sana, joka kuulostaa erityisen __6._____ (komea), __7._____ (agressiivinen), __8._____ (raju), __9._____ (rauhoittava) tai __10._____ (korea) vaikkei minulla ole aavistustakaan mitä se tarkoittaa.
Yritän kuvailla sinulle joitakin __11._____ (vaikutelma, omistusliite). Toivottavasti saat pian todistaa kaiken omin korvin.
Aluksi on __12._____ (mainita) *muurahainen*. Se on lempisanani. -- Sitä ei ole helppo lausua, eihän? Minullekin se on __13._____ (vaikea). -- Toinen hauska sana on *kuu*, se äännetään *couuu*. Kuvittele, että havahdut keskellä __14._____ (yö) ja tietämättä itsekään miksi lähdet __15._____ (kulkea) metsään, hikoilet. -
- Muutut __16._____ (susi). Muodonmuutoksesi puolivälissä kohotat kuonosi kohta __17._____ (tuo) valkoinen pallo -- ja panet huulesi torvelle kuin jäljitelläksesi __18._____ (tuo) silmistäsi heijastuvaa pyöreää jumalaa. Ulvot: "*couuuu*"!

(Philippe Guicheteau: Sunnuntaikirjeitä Suomesta. Tammi, Hki, 1999)

TEHTÄVÄT JA ARVIOINTI:

1. Laita suluissa olevat sanat oikeaan muotoon. 2 p.
2. Etsi tekstistä partitiivimuodot. 1,9 p
3. Kuvaile tekstin perusteella partitiivin muodostusta ja käyttöä 2,1 p. + 3 p.

Oikeat vastaukset:

1.

1. sanomaan - 0,1 p.
2. rumaa - 0,1
3. kuvata - 0,1
4. kysymyksen - 0,1
5. tullut - 0,1
6. komealta - 0,1
7. aggressiiviselta - 0,1
8. rajulta - 0,1

- 9. rauhoittavalta - 0,1
- 10. korealta - 0,1
- 11. vaikutelmiani – 0,15
- 12. mainittava – 0,15
- 13. vaikeaa - 0,1
- 14. yötä - 0,1
- 15. kulkemaan - 0,1
- 16. sudeksi – 0,15
- 17. tuota valkoista palloa – 0,15
- 18. tuota – 0,1

2. rumaa, tätä, kieltä, yhtä, radiota, aavistustakaan, mitä, joitakin, vaikutelmiani, sitä, vaikeaa, yötä, tuota, valkoista, palloa, tuota, heijastuvaa, pyöreää, jumalaa (0,1 p/sana)

3. Partitiivin muodostus: 2,1 p

- yksikkö, partitiivin päätteet: -A, -tA (yksivartaloiset ja kaksivartaloiset nominit suomen kielessä)

- monikko: -i- + partitiivin päätteet: -A, -tA (vokaalivaihteluja vartalossa monikon i:n edessä)

Partitiivin käyttö objektina, predikatiivina, subjektina (essee) 3 p.

Kirjallisuus

Tulkitse seuraavaa katkelmaa Elias Lönnrotin Kalevalasta ja kerro eepoksen ja Lönnrotin roolista suomalaisen kirjallisuuden kontekstissa!

”Marjatta, korea kuopus, meni matkoa vähäisen,
meni marjan katsantahan, punapuolan poimintahan
hyppysillähän hyvillä, kätösillä kaunihilla.

Keksi marjasen mäeltä, punapuolan kankahalta:
on marja näkemiänsä, puola ilmoim luomiansa,
ylähäkö maasta syöä, alahahko puuhun nousta!

Tempoi kartun kankahalta, jolla marjan maahan sorti.

Niinpä marja maasta nousi kaunoisille kautoloille,
kaunoisilta kautoloilta puhtahille polviloille,
duhtahilta polviloilta heleville helmasille.

Nousi siitä vyörivoille, vyörivoilta rinnoillensa,
rinnoiltansa leuoillensa, leuoiltansa huulillensa;
siitä suuhun suikahutti, keikahutti kielellensä,
kieleltä keruksisihin, siitä vatsahan valahti.

Marjatta, korea kuopus, tuosta tyytyi, tuosta täytyi,
tuosta paksuksi panihe, lihavaksi liittelihe.”
Elias Lönnrot: Kalevala (1849)

ARVIOINTI:

Tekstin tulkinta: 4 p.

Tyylipiirteiden analyysi: 2 p.

Kirjallisuushistoriallinen ulottuvuus: 3 p.

Läsnäolo: 1p.

Vastauksen poikkeuksellinen kielellinen ja tyyllinen laatu: lisää 0,50 p.

SUOMEN KIELEN JA KIRJALLISUUDEN LOPPUTENTTI 2024–2025

Kysymykset suomen kielestä:

1. Kirjoitetun ja puhutun suomen kielen erot.
2. Peruslausetyypit.
3. Partitiivin muodostus ja käyttö subjektina, objektina ja predikatiivina.
4. Suomen kielen objektin sijamuodot ja niiden käyttö.
5. Imperfektin ja perfektin käyttö.
6. Passiivin muodostus ja käyttö.
7. Partisiipit ja lauseenvastikkeet.
8. Astevaihtelu suomen kielessä.
9. Suffiksin *i*:n aiheuttamat vokaalimuutokset vartalossa.
10. Morfeemianalyysi.

Lähdekirjallisuus suomen kielestä

Erkki Savolainen: *Verkkokielioppi. Suomen kielen äänne-, muoto- ja lauseoppia*. Finn Lectura 2001. – <https://fl.finnlectura.fi/verkkosuomi/etusivu.htm>

Gehring, Sonja; Heinzmann, Sanni: *Suomen mestari 1. + 2. + 3. Suomen kielen oppikirja aikuisille*. Finn Lectura 2012-2013.

White, Leila: *Suomen kielioppia ulkomaalaisille*. Finn Lectura. Helsinki, 1993.

Kysymykset suomen kirjallisuudesta

1. Kalevalan merkitys Suomen kulttuurissa.
2. Kansallisromantiikka ja kansallinen uusromantiikka. Johan Ludvig Runeberg. Fredrika Runeberg. Sakari Topelius ja Eino Leino.
3. Aleksis Kivi.
4. Realismin aika. Juhani Aho. Minna Canth.
5. Uusi naisidentiteetti 1900-luvun alussa. Maria Jotuni.
6. Tulenkantajat. Katri Vala.
7. Mika Waltarin, Frans Eemil Sillanpään ja Väinö Linnan proosaa.
8. Timo K. Mukka pohjoisen kuvaajana.
9. Maailmansotien välisen ajan proosa.
10. Modernismi ja postmodernismi proosassa, lyriikassa ja draamassa.
11. Naisen näkökulma lähihistoriaan.

Lähdekirjallisuus suomen kirjallisuudesta

Laitinen, Kai: Suomen kirjallisuuden historia. Otava. Helsinki, 1981.

Suomen kirjallisuushistoria 1-3. SKS. Helsinki, 1999.

Projekti Lönnrot (vapaasti ladattavia e-kirjoja verkossa): <http://www.lonnrot.net/etext.html>

Suomen Kirjallisuuden Seuran Kansallisbiografia: <https://kansallisbiografia.fi/>

Kirjallisuudentutkimuksen käsitteistö: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus>

Panu Rajala: Timo K. Mukka ja miehen tunteellinen kapina: <https://www.panurajala.fi/puheita/timo-k-mukka-ja-miehen-tunteellinen-kapina/>

Helka Rissanen: Sofi Oksasen tragedian Puhdistus henkilöt historiasta todistajina (sivut 46-78):

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/84595/gradu06734.pdf?sequence=1&isAllowed=y>